

Az MTA elnökének, az OTDK fővédnökének köszöntője
az OTDK 70. születésnapja alkalmából

**Tisztelt Elnök Urak, Államtitkár Úr, Helyettes Államtitkár Asszony,
Rektor Urak, Kedves Díjazottak, Hölgyeim és Uraim!**

„Sok van, mi csodálatos, De az embernél nincs semmi csodálatosabb.” - hangzik a „széptudományok” korai remekének, Szophoklész Antigonéjának magasztos és lelkesítő üzenete. Évezredekig a nagy gondolkodók és az alkotó művészek határozták meg, alakították az emberiség önmagáról alkotott képét. Korunkra melljük emelkedtek a kutatók, a tudományok művelői. A Felvilágosodás óta az emberről és az őt körülvevő világról a „tudomány módszereivel” szerezhethünk újabb és újabb ismereteket.

A tudományos módszer, az emberiségnek ez a vívmánya megindította a tudományos és technológiai fejlődés egyszerre lebincselő és megszálló folyamatát. A folyamat mára oda vezetett, hogy már nem csak a megismerésre, az alkalmazkodásra, képességeink növelésére, bajaink és nehézségeink enyhítésére, hanem az emberi létezés körülményeinek és magának az embernek a megváltoztatására kínálnak csábító lehetőségek. A fejlődés sok nem várt és nem kívánt hatással is jár. A feltartóztathatatlan információ áramlás, a feldolgozásukkal lépést tartani törekvő és gyakorlati alkalmazásokat biztosító technológia magával az emberrel kell versenyre.

A XX. század húszas-harmincas éveitől kezdve szinte minden neves egyetemen akadtak lelkes hallgatók, akik kiemelkedő tudású professzoraik hatására, lelkesedésből bejártak a tanszékekre, ahol bekapcsolódhattak a kutatómunkába. Magyarországon az elmúlt hetven

évben legtöbbünknek az egyetemi tudományos diákkörbe való belépéssel kezdődött meg a tudományos életpályája. Hogy aztán ott is folytatódjon, amikor egyetemi vagy kutatóintézeti témavezető kutatóként fiatal tehetségekkel kezdtünk el foglalkozni. Időközben a legkiválóbb kutatóhelyeken ez a foglalatosság alapvető létfunkciává vált, hiszen egy kutatócsoport csak újabb és újabb fiatal és tehetséges kutatók bevonásával maradhat életképes és lehet sikeres.

Horváth Kálmán, a Budapesti Műszaki Egyetem adjunktusa írta a Felsőoktatási Szemlében **1959-ben**, a III. OTDK-át követően (idézem):
„A tudomány várának ostromában az első roham kétségtelenül a tudományos diákköri munka, amelyben az egyetemek nagyobb tudással és tapasztalattal rendelkező oktatói ismereteik legjavát adják át a diákkörökben dolgozó hallgatóknak. Hazánkban a tudományos munka soha nem volt ilyen perspektivikus, soha nem részesült a haladó tudomány olyan támogatásban, mint ma. Már alig emlékezünk arra a nem is olyan távoli múltra, amikor a tudomány iránt érdeklődő hallgatókat társaik strébernek nevezték, a szülők pedig megrémültek, hogy fiaik pénzkeresés helyett tudományt akarnak művelni.”

Létrejötteinek ideje és körülményei miatt, egyesek számára – az Akadémiához hasonlóan – a TDK is sztálinista csökevénynek tűnhet. A mozgalmat 1952-ben, a korabeli indoklás szerint „a szovjet egyetemek mintájára”, az oktatásügyi miniszter rendelete és a Demokratikus Ifjúsági Szövetség (DISZ) Központi Vezetőségének határozata hozta létre. Mindezt azzal a céllal, hogy egyetemeinken és főiskoláinkon szervezeti formát biztosítsanak a hallgatók tudományos munkájához.

Mintegy 300 diákkörben 3000 hallgató tevékenykedett, amikor 1955. április 21-23 között az Oktatásügyi Minisztérium és a DISZ Központi Vezetősége megrendezte az I. Országos Tudományos Diákköri

Konferenciát. A konferencián ELTE joghallgatóként a későbbi akadémikus, a felsőoktatási és akadémiai rendszerváltoztatást törvénybe iktató miniszter, Mádl Ferenc is előadást tartott. A diákköri mozgalom korabeli jelentőségét mutatja, hogy a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének 1955. júniusi, egyetemi munkáról szóló határozatában is szerepelt. Feladatul adták többek között a munkás és paraszt származásúak preferálását a diákköri munkában.

A Magyar Tudományos Akadémia indulásától fogva figyelemmel kísérte a diákköri mozgalmat, s egyes dolgozatokat érdemesnek tartott saját fórumain bemutatni és folyóirataiban publikálni. A kiemelkedő színvonalú dolgozatok jutalmazásához az Akadémia az 1956. április-májusban megtartott II. országos konferenciától kezdve járult hozzá. A színvonalában minden megelőzőt felülmúló, 1970-ben megrendezett IX. országos TDK konferencián mutatta be Lovász László matematikus, későbbi akadémikus és MTA elnök azt a munkáját, amelyet nem sokkal később kandidátusi értekezésként is elfogadott az MTA keretében működő Tudományos Minősítő Bizottság.

Az Akadémia folyóirata, a Magyar Tudomány évtizedek óta visszatérően ad hírt és népszerűsíti a diákok tudományos kutatásba való bevonását és a tudományos diákkörök ebben tapasztalt nélkülözhetetlen szerepét.

Az országos konferenciák diák előadóinak névsorait nézegetve mai tudományos és politikai közéletünk nagyon sok szereplőjének nevével találkozhatunk. Megláthatjuk például, hogy 1986-ban az OTDK Miskolcon rendezett állam és jogelmélet szekciójában Orbán Viktor joghallgató "A társadalmi önszerveződés" címmel mutatta be diákköri munkáját, Paczolai Péter témavezetésével.

A Tudományos Diákköri mozgalom túlélte a rendszerváltozást, és fennállásának 70. évén egyenlően osztozik létezésének állampárti és

rendszerváltozás utáni korszaka. Mindkét korszakában érte elismerés és bírálat, de senki nem tudott jobbat kitalálni nála. Ebben nagy szerepe van azoknak, akik a folytonosságot képviselik ebben a 7 évtizedes történetben: a témavezetőknek, a szervezőknek és a támogatóknak. Nagyszerű gesztus az OTDT Elnöksége részéről, hogy elismerésükre kitüntetést allapított, szívből gratulálok valamennyiüknek. Büszke vagyok arra és köszönöm, hogy témavezetői munkámmal én is kiérdemeltem az „OTDK-70 kitűző” kitüntetést. Amikor átveszem az Akadémia elnökeként, a mozgalmat kezdettől fogva támogató MTA képviselőjében is teszem majd.

A tudás módszeres gyarapítása, az új technológiák kifejlesztése mellett, ennek a tudásnak az ember szolgálatába állítása és a technológiák humanizálása is része a kutató és a tudós küldetésének. Ennek azonban egyedül nem tud megfelelni. Szüksége van egy értő, tudománybarát társadalomra és felelős, együttműködő döntéshozókra. A kutatás művelése mellett ennek megértésébe is be kell vezessük a fiatal tehetségeket. Korunk kutatója is csak kemény munkával, az ember és a világ alapértékeit tisztelve közelíthet az ismeretlenhez, hogy azt felfedezéseivel feltárhassa és alkalmazásaival az emberiség birtokába adhassa.

Köszönöm a figyelmüket!